

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO

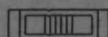
LETO XII.

SUŠEC 1911.

ŠT. 3.

Vsebina:

1. <i>Jos. Vandot: Medved Marko.</i> Pesem	49
2. <i>F. Zagorc: Vinica v Beli Krajini.</i> Fotografija	50
3. <i>Antonija Grmkova: Prazen strah.</i> Povest	50
4. <i>E. Gangl: Svojima hčerkama.</i> Pesem s podobo v barvotisku	52
5. <i>Ivo Trošt: Krim in Mokrec.</i> Pravljica	54
6. <i>Milan Dolinar: Zgodba o oslu in jelenu.</i> Perzijska pravljica	56
7. <i>R. Gašperin: To je umetnik.</i> Podoba	56
8. <i>Drag. Humek: Majka priroda pripoveduje.</i> Bajka s sedmimi podobami	57
9. <i>Radoslav B.: Mrak.</i> Pesem	64
10. <i>F. Palnák: Štorklja.</i> Opis s podobo	65
11. <i>Mira Majdičeva: Stricu Karlu.</i> Pesem s podobo	68
12. <i>Jos. Vandot: Uspavanka.</i> Pesem	68
13. Pouk in zabava: <i>F. Zagorc: Zastavica v podobah.</i> — Rešitev. — Na milijone zmrznjenih ptičev. — Kuga na Kitajskem — Enajst dni živa pokopana. — Izrek. — Starost raznih živali in rastlin. — Koliko je židov na svetu? — Čehi na Dunaju. — Tobak in denar — Kuga in lakota. — Kotiček gospoda Doropoljskega	69

Ali ste „Zvončku“ že pridobili novega naročnika?

Listnica uredništva.

Ivo Sambom: Najprej pravo ime! — Narte: Malo je treba pile — pa bo! — J. J.: „Naš gospod učitelj“ morda, drugo nerabno. — Ivo T.: Hvala za poslano. Nadaljuj! — Marijan M.: Demant porabimo o priliki. — Silvester K.: Hvala in — nadaljujte! — G—h: Ni slabo, samo popraviti je treba. — I. P. C.: Porabimo. — F. K.: O Veroniki Deseniški bi lahko povedali kaj več. — „Mladi risar“ je moral v tej številki izostati, ker nismo pravočasno dobili za trobarvni tisk naročenih klišejev.

Slovensko Abecedo

za ženska ročna dela

priporoča Milena Kiferle, učiteljica ženskih ročnih del
v Ljubljani, Dolenjska cesta 21.

„Zvonček“ izhaja 1. dne vsakega meseca ter stane vse leto 5 K, pol leta 2 K 50 h, četrť leta 1 K 25 h.

Izdajatelj, upravnik in odgovoren urednik: **Luka Jelenc**, učitelj v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8.

Rokopise je pošiljati na naslov: **Engelbert Gangl**, učitelj v Idriji.

Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Štev. 3.

V Ljubljani, 1. sušca 1911.

Leto XII.

Medved Marko.

Glej, mamka je tvoja odšla na goré
po Čadico našo na pašo,
lepo se je skrila na vrhu goré,
ukrala je Čadico našo.

Oj, Marko, ti čakaš v votlini pa sam,
a noč že krog tebe mrači se —
ne vidiš, kdo tiho zdaj k tebi gre v vas?
Potuhni se, Marko, pa skrivj se!

Ni mamka prinesla ti Čadice v dar,
naš očka so tebe ukrali;
za štiri cekine, za kučmo novó
so stričku Poličku te dali.

Res, striček Poliček kaj umen je mož:
kako ti igra dudeldaje!
Oj, Marko, le lepo poslušaj ga zdaj
in pleši, kar plešeš najraje!

Lepo se zavrti, pa ne godrnjaj!
Za hrbtom, glej, striček bič dviga!
In v nosu ta prstan, oj, prstan bleščeč
k veselemu plesu te vžiga.

Zdaj plešeš pred nami — hopsasa —
da radosti polno je lice,
in v polhovko stričku Poličku leté
kot bele snežinke petice.

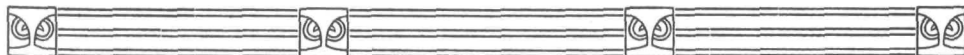
Ti plešeš zdaj, Marko... A tvoje oči
so solzne in tiho proseče;
mi ploskamo, tebi se smejemo,
saj srce nam polno je sreče.

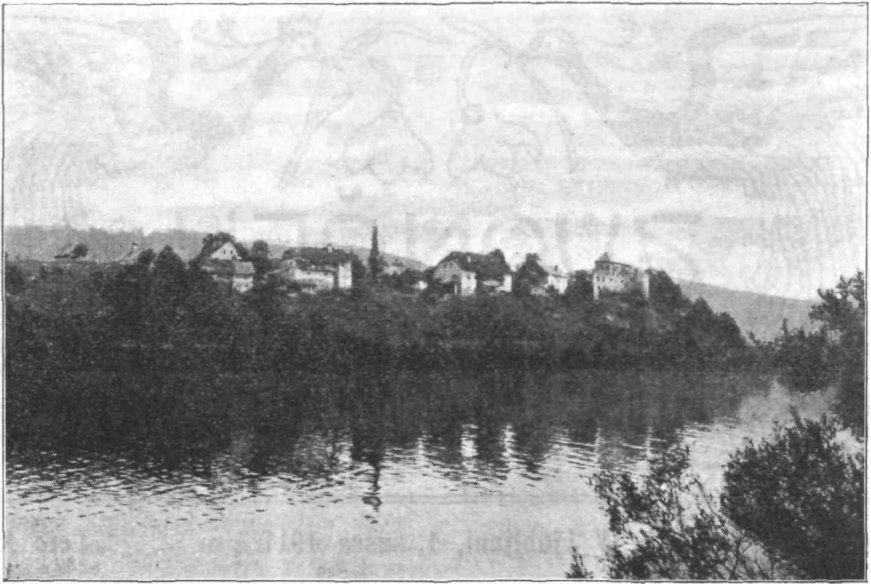
Pa tebe, oj, Marko, ne vpraša nihče,
če srce se morda ti joče,
če k mamici daleč na sive goré
zdaj hrepeni srce ti vroče.

Ah, mamka je daleč in daleč goré,
verig te nihče več ne reši —
do smrti boš čul dudeldaje samo:
Le pleši, naš Marko, le pleši!...

Da mamka ni tvoja šla Čade nam krast,
pač zdaj bi v tujini ne hiral:
svoboden bi plesal po rodnih gorah,
a veter bi pesmi ti sviral...

Jos. Vandot.

Vinica v Beli Krajini.

ANTONIJA GRMKOVA:

Prazen strah.

Gotovo je med vami tudi nekaj takih — kako bi jim rekla, da bi jih ne razžalila — tako malo nespametnih, da verujejo v razne vraže, ki jih slišijo praviti od ne manj nespametnih ljudi. Poznam deklico, pridno sicer, ime ji je Mašénka, a da vam povem — ta deklica, ki šteje že devet let, se ne upa iti niti pri belem dnevu iz ene sobe v drugo; vsa je preplašena, vedno misli, da jo za enimi ali drugimi vrati nekaj zagrabi, kaj in kdo — sama ne zna! Kako stopa po prstih, se ogleduje od vseh strani in vsa trepetaje šele vstopi. Koliko se trudi njena dobra mamica, da bi ji to misel spravila iz glave, a zaman! Ne pomaga nobena beseda. Mama jo spremlja po sobah, ji pokaže vse kote, da se prepriča sama, da nikjer nič ni; nikdar ne dovoli, da v hiši govorijo take reči, da bi zbujale v njeni domišljavi glavici te nespametne misli. A Mašénka je vedno nezaupna, ona je in ostane največja strahopetnica med vsemi deklicami!

Ali mislite, da ni med dečki dobiti tudi takega žalostnega junaka? O, že vidim v duhu, kako se nekateri bodoči možakarji tolčejo po prsih, češ: „E, kaj! Mi smo junaki — mi, ženska je ženska!“

Počasi, prijatelj, počasi, pa čitaj do konca! Janko Milič se je pisal in je bil že v III. latinski šoli! Nič ne kimaj z glavo, kar je res, je res; prav tako se je godilo in nič drugače!

Kaj je latinska šola, že veste vsi, kaj? Latinska ji pravimo, ker se v nji uče latinskega jezika, pa še marsikaj drugega. Tedaj naš junak je bil v III. latinski šoli in je tudi precej dobro izdeloval. Imel je pa to slabost — četudi jo je zatajeval — da se je bal vsake sence. Njegovi tovariši so mu večkrat nagajali, namreč tisti, ki so vedeli za njegovo slabost. Sram ga je tudi malo bilo — saj se je še v ljudski šoli učil, da je strah votel, okolo ga pa sploh ni. Nekega večera ga je pa doletelo nekaj tako groznega, česar ne morem zamolčati. A prosim vas, ko čitate ta dogodek, si vedno predstavljajte našega Janka in ne želite si biti v njegovi koži!

Stanoval je namreč pri neki družini v Trstu, ker so bili njegovi starši nastanjeni nekje na Krasu. Ta družina pa je skrbela zanj kot za lastnega sina. V bližnji ulici je imel prijatelja Justa Dobničarja, ki sta se z njimi prav dobro razumela. S tem je vedno skupno delal naloge in v šolo in iz šole sta šla vedno skupaj. Kar je imel eden, najsibo samo jabolko, je drugi dobil polovico. Živela sta vedno v lepem soglasju. Bilo je na dan svetega Justa, god prijatelja Jankovega. Gošpa Dobničarjeva, mati Justova, je povabila Janka na večerjo, saj ga je ona tudi rada imela, ker je bil vrl dečko. Gospa Dobničarjeva je skrbela, da je bil Janko s povabilom popolnoma zadovoljen, ker je zmesila veliko skledo štrukljev, takšnih, kakršnih je znala samo ona narediti. In štruklji so bili res imenitni! V slast so šli vsem, posebno našemu Janku, ki je ves čas mislil na svojo dobro mamó, ki jih zmesi vsakokrat, ko se Janko vrne na dom. Ko so vse snedli in spravili pod varno streho, je bilo treba misliti na vrnitev. Janko je imel s seboj vežni in stanovanjski ključ, ki mu ju je dala gospodinja, ker je vedela, da se bo nekoliko zamudil. Nekoliko v skrbi je vprašal, koliko je ura, a kazati ni hotel svoje slabosti s tem, da bi prosil, naj ga kdo spremi. Lepo se je zahvalil vsem za prijazno povabilo in hitrih korakov odšel proti svojemu stanovanju. Po cesti je še vedno srečaval ljudi, saj ura je kazala šele devet, a na stanovanju — to, to bo že neprijetnejše, si je dejal sam pri sebi. V dobrih 10 minutah je bil že v veži in potem prekoračil stopnice po dve in dve, da bi bil prej na stanovanju. Srečno dospe v svojo sobico; luna je ravno pokukala skozi okno, kjer je s svojo medlo svetlobo razsvetljevala razne predmete. Kar hipoma se Janko ozre v kot, kjer je stal navadno stol, in — oh! — kaj je tam? Nekdo sedi na stolu belo oblečen, dvoje črnih oči upira vanj, roke iztegnjene ob stolu!

„Kdo si?“ zakriči Janko v nepopisnem strahu. Nič odgovora.

Klical bi bil na pomoč, a glasu ni mogel spraviti iz grla. „Pa vendar moram nekaj storiti,“ si misli, zgrabi tintnik, ki je bil na mizi, in ga treščí z vso silo v ono pošast na stolu. Potem skoči, oblečen kakor je bil v posteljo ter si zakrije z vso odejo glavo, da je znoj curljal od njega. V tem neprijetnem položaju je prebil skoro vso noč. Šele proti jutru ga vendar objame spanec. A še v sanjah mu hudi bav-bav ni dal miru, ampak ga je tako obdelaval, da je milo zdihoval pod težo odeje.

„O, ti nesrečni fant! Kaj mi je naredil! Janko, za božji čas, kaj si storil?“ ga zbudi gospodinja. Težak vzdih se izvije izpod odeje, zatem pa pokuka polagoma še glava ven.

„Povej vendar, kaj si počel sinoči! Poglej, srajca, zapestnici, spodnje hlače, vse je bilo lepo zlikano in napravljeno na stolu, a sedaj — o, groza! — vse polito s tinto,“ je hitela v eni sapi gospa!

„Kje je pa tisto — tisto belo, ki je sedelo na stolu?“ vpraša še ves zbegani Janko.

„Belo, da, belo, a sedaj ni več belo, temveč lisasto, le poglej, vse polito. Jaz ubožica sem vse napravila v redu, srajco, da se ne zmečka, lepo raztegnila na stolu, tu sta bili zapestnici že zapeti z gumbi, tu pa spodnje hlače, in vse to je sedaj uničeno! O, ti nesrečni človek, povej mi vendar, kaj si mislil!“

Sedaj šele mu prihaja jasno, kaj je bila ona pošast na stolu! Počasi se zmuzne iz postelje oblečen in obut in začne pripovedovati že ne več tako srditi gospodinji, kaj se mu je zdela sinoči ona prikazen z debelimi črnimi očmi — gumbi v zapestnicah — z rokami, visečimi navzdol — rokava srajce. Mislil je, da ga zdajpazdaj pograbi.

„A bav-bava si se bal? Sram te bodi! Tak fant! No, zdaj si ob najboljšo srajco, ker takih madežev ne spraviš nikoli več iz nje.“

„Saj mi je hudo, prosim vas, gospa,“ je bridko prosil Janko, „a ne pravite nikomur, da se mi je kaj takega zgodilo — kar pa upam, da se mi ne bo nikoli več.“

Če mu je ta šola kaj koristila, ne vem povedati natanko, ali toliko vem, da ga ni nihče videl več na cesti, kadar se je znočilo. Zakaj, to ve Janko sam!

Svojima hčerkama.

(K podobi na naslednji strani.)

*Solnček se gorak ozira
k zemlji z vedrega neba,
ptičku kjunček spev odpira,
radost vriska v dnu srca.*

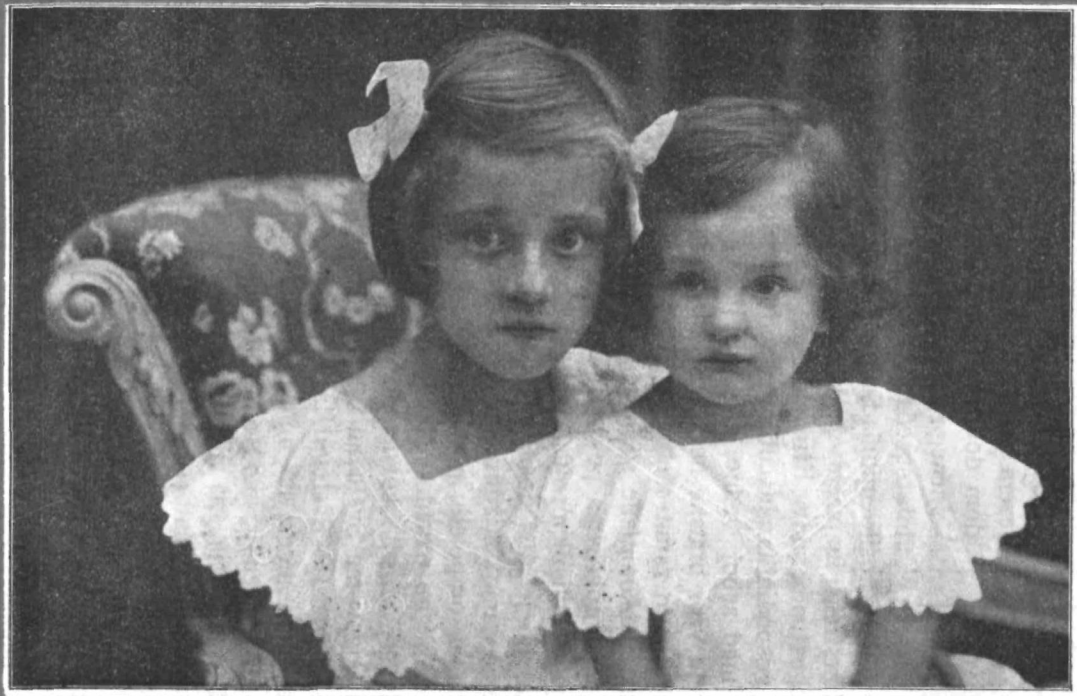
*Lepa je pač vama cesta
sredi pisanih cvetov,
pa če več naprej ne vesta,
srečni prideta domov.*

*Včeraj, danes, drevi, davi
vama je najlepše tam.
Nikdar bol ga ne ostavi,
kdor ne ve ni kod — ni kam!*

*Ven seve pogledat malo,
potlej k mami ljubi spet,
da bi le tako ostalo:
v tihem domu velik svet!*

E. Gangl.

IVO TROŠT:

Krim in Mokrec.

Na jugu nedaleč od sedanje Ljubljane sta gospodovala v davnem času mogočna brata Krim in Mokrec. Širni gozdovi in daljne poljane so bili polni divjačine, čudovita in presihajoča planinska in dolinska jezera polna rib, dobrave in tokave pa bivališče in dom dobrih vil in duhov. Od solnčnega vzhoda do solnčnega zahoda je bila njihova last. Na severu sta bila soseda Korotancem, na jugu pa Ilirom in samemu morju, ki je nosilo njih ladje in na njih bogastvo iz jutrovih dežel. Gore in doline, reke in jezera, gradovi in gozdovi, mesta, vasi in morje so oznanjale bogastvo bratov Krima in Mokrca. Imela sta edino sestro Iško, ki njima je gospodinjala in čutila najbolj grenko žalost v tem, da sta se rodna brata med seboj vedno prepirala in sovražila in tožila. Bila sta vesoljnemu svetu vzor bratske nesloge. Sestra ju je svarila, učila, jima dokazovala očitno škodo zaradi medsebojnega sovraštva. Njene besede so zalegle prav tako malo kakor njene solze. Krim in Mokrec se nista mogla zediniti, kje je meja med njihovima posestvoma.

Vsi trije so bili plemenitega rodu Gorostasov, največjih in najmočnejših ljudi, kar jih je kdaj nosila mati zemlja. Bili so vsi junaki, kakor jih danes poznamo samo še iz pravljic in pripovedk. Stopali so s hriba na hrib tako lahkotno kakor petelin po dvorišču.

Ker so bili po navadi tedanjih časov vsi velikani malikovalci in jih je manjše ljudstvo častilo kot napol bogove, se je obračala Iška z gorečimi prošnjami k bogovoma Svetovidu in Triglavu, naj razsodita pravdo med prepirajočima se bratoma. Svetovid in Triglav sta se razjezila nad sovraštvom med Krimom in Mokrcem ter jima zapretila, da ju doleti kazen kakor dolej še nikogar na zemlji, ako se mirno ne pobotata.

Nebeška mogočnika pa nista razodela Iški, kakšna bo kazen, ki sta jo namenila nje bratoma. Zato se je Iška poslej še bolj bala, kaj ju doleti, ko se zopet sprimeta.

Ni se bala zaman.

Prav kmalu so se obnavljali med bratoma tisti grdi prizori, ko sta si očitala vse mogoče in nemogoče pregreške, skrivne in očitne grehe, resnične in izmišljene napake. Slednjič zabrusi mlajši Mokrec bratu v obraz: „Sram me je do dna zemlje, da je naju rodila ista mati.“

Krim, ki bi bil kot starejši lahko modrejši ali vsaj previdnejši, pa ni hotel zaostati in mu je odvrnil: „Še stokrat bolj je mene sram, da je bi tvoj oče tudi moj oče!“

Na te besede, grešne pri bogovih in krivične proti sami naravi, plane med njiju Iška, da ju razmiri: Ponudi se jima sama za posredovalko ob novi meji. Toda bogovom je bilo že dovolj greha. Nebo se stemni, brata

velikana ostrmita, Iška se prestraši, ker je došel dan plačila. Oglasi se grom in tresk, bliski švigajo in strele zadevajo grešnika, ki sta stala kakor okamenela.

Zemeljska moč ju ni mogla ubiti, ker sta bila polbogova in zato tudi nesmrtna. Vihar je divjal sedem dni in sedem noči. Ko je Dažbog zopet pokazal milo solnce, je videla Iška, da stojita na tistem mestu, kjer sta se prej prepirala brata, dva mogočna hriba. Megle so se še vlačile po njih vrhovih, blisk se je še pokazal in grom se je oglašal. Iška spozna grozno kazen, ki ju je zadela in povečano še s tem, da se prepirata z gromom in bliskom kakor prej z besedami.

Krim in Mokrec sta sedaj premenjena v mogočna hriba, prej sovražna in needina, sta obsojena do konca sveta na dosedanji mesti drug tikoma drugega tudi na ponavljajoči se prepir. In sestra, dobra kakor prej, tudi sedaj ni mogla nehati s posredovanjem. Nadejala se je, da ju vendar pomiri. Iskreno prosi bogove, naj ji dovolijo, da se izpremeni v reko z enakim imenom. V tej podobi bo bratoma v prepiru lahko kazala, kje je meja med njihovima posestvoma.

To je nebo rado dovolilo.

Brata se prepirata kakor prej, a preklinjata ne več, to so jima odvzeli bogovi. Tudi več ne zaničujeta lastnih staršev. Toda često se stemni nebo nad Krimom in Mokrcem, blisk šviga, grom se oglašja, prepir se obnavlja z vso jezo, nebo ju miri z blagodejnim dežjem. Prepir neče nehati, dež tudi ne.

Tedaj je vode vedno več: Iška plane kakor nekoč med prepirajoča se brata. Naglo se zadrvi kot nagla gorska reka po dolgi ozki dolini med Krimom in Mokrcem in jima kaže mejo med oblastjo obeh bratov v samo ravnino. In ako prepir prej ne poneha, zagazi brza sestra celo daleč v Ljubljansko močvirje.

V preveliki ljubezni do obeh bratov pridrvi često tako naglo, da se razlije iz struge, preplavi polje in travnike na obeh bregovih. Časih ne pride niti do polovice pota. Ako prej neha prepir, se vrne v ozko sotesko in je ni niti na izprehod na močvirje. Ako pa le divja prepir, se zadrvi po ravnini celo do sestre Ljubljanice, ki jo pa kot tujko zavrne nazaj: „Le tam ostani, hribovka, ti nisi za mesto. Tudi je v moji strugi premalo prostora. Tedaj se pa Iška ne more vrniti. Razlije se na oba bregova ter stoji toliko časa, da se izljubi sestri Ljubljanici reči: „Danes še, samo danes te vzamem s seboj!“ In žalostne posledice še žalostnejšega sovraštva čutijo Barjani še danes. Neporavnano sovraštvo škoduje vsem.

MILAN DOLINAR:

Zgodba o oslu in jelenu.

Perzijska pravljica.

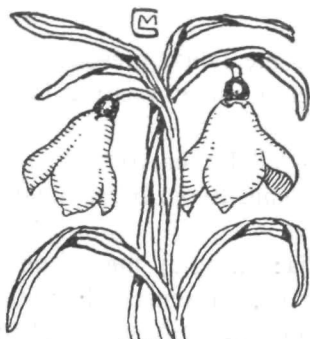

nkrat je sklenil jelen prijateljstvo z oslom, in živela sta skupno na travniku. V pomladni noči sta se ravno pasla, ko se je osel hipoma navdušil in je rekel jelenu: „Kako prijetno bi bilo, če zapojem v tej čarobni noči, ko razširja vrt svoje vonjave in je zrak nasičen z mošusovim duhom.“ Jelen je rekel: „Aj, osel, kakšne so pač tvoje besede? Govori rajši o vrečah in tovorih; tvoj glas je nad vse hripav; kaj skrbi osla petje? Skrivaj sva prišla na ta vrt, in če hočeš ravno sedaj kričati, se zbudi vrtnar in pokliče še druge ljudi — potem naju pa ujamejo. To bi bilo čisto podobno oni zgodbi o tatovih, ki so prišli v bogataševo hišo in so našli v kotu posodo z vinom. Posedli so okrog nje in so rekli: Pijmo to pijačo, dokler pride čas, da izvršimo tatvino. — Ker so pili vino, so se razveselili in so kričali in peli; hišni gospodar se je zbudil, sklical svoje služabnike in ko je ujel tatove, jih je uklenil.“ — Osel je odgovoril: „Jaz sem meščan, ti si pa kmet; kaj veš ti o vrednosti petja? Jaz hočem peti; vseeno ti je lahko, če poslušáš!“ Kratkotomalo: osel je zapel; to je zbudilo vrtnarja in hišnega gospodarja, ki sta ujela jelena in osla. Prepozno je jelen obžaloval, da je sklenil prijateljstvo z oslom.

————— To je umetnik! —————

PRILOGA

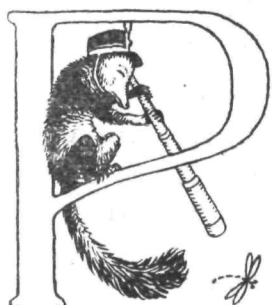
ZVONČKU

DRAGOTIN HUMEK:

Majka priroda pripoveduje.

3. Na morski obali.

Povedem vas danes na morski breg in vam povem zgodnico, kakršne vam ni povedal še nihče in ki se godi dolgo vrsto let.

Na onem kraju raste iz morja strma peč, nedolžno bela kot novorojeni sneg. Globoko preklane čeri so prav podobne kredi, ki često mažete z njo po tabli, da se jezita učitelj in reditelj. Vrhu skaline leži ravnica, ki jo nadebelo pokriva črna rodovitna zemlja. Ravnica je polna zatega klasja in pisanih cvetk. Na polju prepevajo delavci, in iz bukovega gozda jim odpeva zbor krilatih pevcev. Prav na skalnem rtiču si je postavil bogatin bel gradič, ki zre z okni doli na morje in tja preko poljane. Visoko se vzpenjajo v zrak vitki stolpiči s pozlačenimi vetrnicami. Nad srečno pokrajino se smeje modro nebo.

Val se za valom razbija ob beli skali, ki stoji navidez trdna in nepremagljiva.

„Samosvoje sem in storim, kar hočem!“ vrši morje. „Kadar me je volja, varno nosim najmanjši čolniček, v jezi pa pokopljem največjo ladjo v svojih valovih. Nikogar ni, ki bi se mi mogel upreti!“

„Jaz sem visoko nad teboj,“ se oglasi nebo.

„Kdo ve, kaj si,“ odvrne morje. „Sicer se napihneš, da si videti široko in visoko, a kdor te preišče natančneje, spozna, da si pravzaprav slepilo.“

„V tebi se zrcalim, zato me lahko presodiš, kdo in kaj sem.“

„Zrcališ se, a le, dokler je meni všeč; z lahkimi valčki ti že popolnoma izbrišem podobo.“

„Od mene imaš krasno, modro barvo.“

„To natvezi komu drugemu. Svojo barvo imam in sem vrhutega polno pestrih živali in rastlin.“

Oglasi se kopna zemlja: „Poglej me in ne bahaj se! Gotovo sem toliko vredna kot ti, mogoče pa, da sem še imenitnejša.“

Z vso silo se zažene morje v belo skalo, ji utrga košček in zabučí: „Čuvaj se me! Jaz sem te ustvarilo, vzrasla si iz mojih valov.“

„Lažeš!“ se razjezi zemlja.

„Le bolj pazljivo se oglej! V vsakem kamenčku imaš vsepolno majhnih polžkov, školjk in drugih živali, ki sem jih nekdanj nosilo v naročju in ki izpričujejo mojo trditev.“

„Ha, ha! Stare bajke so to, ki jim ne veruje nihče. To že vse skupaj ni več res. Sama imam svoje živali in rastline, ki so stokrat lepše nego tvoje. Kar sem, to sem navzlic tvojemu prerekanju.“

„Motiš se! Za vse se moraš zahvaliti meni. Jaz sem te odredilo in če hočem, te uničim. Čuvaj se!“

„Kar pridi, ne bojim se te prav nič.“

Razpenjeno valovje pa trga od skale kos za kosom, izpira in razjeda mehko kamenje.

„Le grizi in si polomi zobe,“ se mu roga zemlja.

Na ravnici se globoko klanja klasje, in veselo prepevajo delavci na polju. Iz gozda se glasi ptičje petje, in cvetje dehti. Raz skalino zre beli gradič na morje in po poljani; visoko se vzpenjajo v nebo vitki stolpiči s pozlačenimi vetrnicami.

Čas beži, leto za letom in stoletje za stoletjem, zakaj majka priroda računa z velikimi števili. Vztrajno gloda morje in trga belo skalo.

„Pusti me!“ se huduje obal.

„Samosvoje sem in storim, kar hočem!“ ji s ponosom odgovarja morje, pa trga in izpira venomer. Kos je že izginil za kosom v morsko globino, in skala je polna brazd in razpok. Kadar podi vihar morske valove, se čuje grozeče bobnenje prav v globoko grajsko klet. Gorje ti, beli gradič in ravnica na skali!

Temna noč, polna groze in obupa! Divje lomasti vihar in goni valovje, da se z nevzdržno silo zaganja v belo skalo. Visoko pršijo razbite pene in strahotno grgra in stoka voda po razpokah in špiljah v skalovju.

V hipu se s strahovitim lomotom pogrezne ogromna skala in izgine v razljučenih valovih. S skalo je izginil beli gradič in cvetoča poljana tja do bukovega gozda. Nihče ni čul smrtnega vzklika, ko je morje pokopalo ljudi in živali. Besni vihar tuli nagrobnico...

Morje se pa hrupno veseli zmage. Tretji dan po oni noči se umiri in ogleduje kopno zemljo.

„Tako! Odrinilo sem te na prejšnje mesto nazaj. Znabiti ti kdaj dovolim, da se pretegneš iznova.“

„Ti hudoba!“ — —

„Kaj mi je do tebe! Samosvoje sem in storim, kar hočem!“

* * *

Na nasprotni morski obali je povsem drugačen svet. Lepo rejena živina se pase po zelenih travnikih, ki se razprostirajo komaj za ped nad morskno gladino. Samotni domovi so na visokih okopih, da jih ne doseže morje.

„Bojim se morja,“ toži kmet. „Samosvoje je in stori, kar hoče. Zdajci lahko prihruje in mi požre travnike s kravami vred.“

Često pokaže morje svojo moč in poplavi lepo, zeleno ravnino, kmet si pa pomaga kakor zna in more. Visoke jezove stavi in trdne zatvornice v njih.

Morje se mu posmehuje: „Le stavi; če se mi zahoče, lahko hitro odtečeš. Prizanesi travnikom in živini.“

„Vem in sem zato napravil zatvornice, da lahko hitro odtečeš. Prizanesi travnikom in živini.“

„Samosvoje sem in storim, kar hočem!“ zakliče morje in pljuske preko jezov, da bi ostrašilo kmeta. Drugipot se umakne tako daleč, da se skoraj izgubi na obzorju in da žalostno gleda za njim morska haluga, ki se ji neče življenja na solncu.

„Oseka je,“ pravi tedaj kmet.

A takoj se povrača morje. V lahkih valčkih prihaja in poredno poskačuje. Vmes se zdajinzdaj pripodi močan val, in v hipu so tla vsepovsod pod vodo. Haluga vstane vsa vesela in pahlja z dolgimi vejami kakor drevje v gozdu. Boljinbolj narašča voda.

„Plima je,“ pravi kmet.

„To sem jaz!“ mu ugovarja morje in se zaganja v jez.

Po obrežju stopa galeb in zamišljen premotriva okolico. „Zdi se, da je morje na tem kraju plitvejše; voda mi sega komaj do kolen.“

„Tukaj delam novo zemljo,“ ga pouči morje.

„Glej, glej, mislil sem, da znaš samo poudirati in trgati.“

„Samosvoje sem in storim, kar hočem,“ odvrne morje in ko se zopet umakne za čas, zazre haluga poleg sebe čudno rastlino z debelim, prozornim vejevjem brez listja in z majčkenim cvetjem.

„Kdo pa si, ki nisi podobna nam povodnim rastlinam?“

„Saj tudi nisem vaša. Pravijo mi slanica in sem doma na kopnem.“

„Hej, čuvaj se morja, takoj se povrne!“

„Bodi brez skrbi, svojo službo že opravim.“

„Kakšen posel pa imaš?“

„Lovim prst, drobno kamenje, živalske in rastlinske ostanke, pa še mnoge druge snovi, ki padajo v morju na dno. To je grezovina, ki se pozneje pretvori v rodovitno zemljo.“

„Čakaj, morje ti že pokaže! Gotovo ti ne dovoli delati kopne zemlje tu na svojem posestvu.“

Morje prihaja, in haluga se veseli nesreče, ki zadene slanico. Ta pa mirno razprostira vejevje in vesela pozdravlja valove, ki jo objemajo.

„Glejte si,“ se čudi haluga, „ali res dovoli mogočno morje, da dela tak-le pritlikavec po svoje?“

„Dovoljujem!“ šumi morje. „Vedi, da ne podiram samo, ampak da tudi stavim, kadar me je volja. Tu napraviva s slanico nov svet, ti pa kmalu pogineš na suhem.“

„Gorje jim, ki jim gospodari mogočnik!“ vzdihne haluga.

„Bolj mirno bodi, morje!“ se oglasi slanica, „sicer sproti odneseš grezovino, ki jo zbiram s tolikim trdom.“

„Oprosti, ljubljenska moja, takoj se umirim.“ Poslušno se poležejo valovi, slanica pa kriči venomer, sitnari in zabavlja. Trohica pada za trohico na dno, kamenček za kamenčkom. Dno se pa dviga in raste nevidno sicer, a vztrajno.

Haluga gleda in gleda in ne gre ji v glavo, da si da kar tako veleovati ponosno morje. Galeb pa poleti, da naznani svetu veselo vest o morju in slanici: „Morje je prerojeno. Izpremenjeno je in dobro, da ga ni poznati več!“

Kmet stoji na nasipu pa gleda in razmišlja, kako je pač to, da to-le neskončno lepo in prijazno morje često podivja in slepo podira jezove, ki jih je napravil s trdom in naporom.

Za hip vztrepeta morska gladina. „Slanica, oj, draga slanica!“ Tako kličejo valčki in se umikajo.

„Kaj ti je zopet?“ se huduje slanica, „tako sem lepo zbirala grezovino, pa me motiš v delu.“

„Oprosti, drago dete, umakniti se moram, oseka je. Ti pa glej, da ti ne odnesem semena, umrlo bi tam zunaj v globoki vodi.“

„Ej, mislila sem že na to in sem oborožila seme z dlačicami. Trdno se drži tal, in ne spraviš ga izlepa z mesta.“

„Prav pridna si in skrbna,“ jo pohvali morje in odteče.

Slanica seje in vse je polno zaroda, ki zbira grezovino in dela novo zemljo pa napoto halugi.

„Pretesno mi je tu in presuho,“ potoži haluga.

„Hodi dalje, kjer je voda globlja!“

„Hodi, če moreš! Prirasla sem na kamen, ki je globoko ukopan, da ga ne premakne samo morje.“

„Pomozi ti Bog! Potekla ti je doba in poteče tudi meni kdaj.“

Tla se že tupatam dvigajo iz morja, ki jih preplavlja le še ob plimi. Haluga umrje in pognoji novo zemljo.

„Tudi meni je že suho,“ pomisli slanica.

„Pomorem ti, ker si koristna,“ jo tolaži kmet in izkoplje globoke jarke, da se pretaka po njih morska voda in napaja slanico. Ta se hvaležno razraste in pokrije tla z lepo, zeleno preprogo.

Morje prihaja in odhaja, a malokdaj ga zazre slanica in stoži se ji.

„Ali naj pošljem visoko plimo?“ ji izdaleka zakliče morje.

„Bog varuj! V hipu bi mi ugonobilo vse delo. Sama si pomorem.“

„Samosvoje sem in storim, kar hočem,“ pripomni morje, a ne stori topot ničesar.

Z nasipa gleda kmet zeleno preprogo. „Lep kos sveta je to, a premočviren je in za mene neporaben. Toda osuši se zelena trava, prekrije ravnino in ko mene več ne bo . . .“

Nekega jutra zapazi slanica poleg sebe novo rastlino. „Kdo si in kaj hočeš tu na mojem svetu?“

„Pravijo mi pobrežni ovsič, in rad bi se udomačil tu. Prav navadna trava sem.“

Ovsič se hitro razrašča in široko razteza korenine, ki poganjajo iz njih novi, zeleni šopki.

„Vidim, da se ti mudi; kaj nameravaš pravzaprav?“ v skrbeh povprašuje slanica, ki ji prihaja tesno.

„Nič posebnega ne ukrenem. S koreninicami samo zvežem zemljo, ker je še prerahla.“

„Dobro! Veseli me, da mi hočeš pomagati. Naša je ta zemlja, me slanice smo jo pridobile iz morja, ki ti gotovo rado dovoli, da nam pomoreš.“

„Za morje se ne menim prav nič. Nimam navade, da bi menjal mišljenje in da bi služil mnogim gospodarjem. Na kopnem sem doma in tu ostanem!“

„No, le ne razburjaj se, saj imamo vsi prostora dovolj.“

Pa ni dovolj prostora! Oves se razrašča bolj in bolj. Na vse strani razsipava seme, in novozrasli šopki se strinjajo v gosto preprogo. Na levi in desni poganja ozko listje in visoko presega slanice.

„Zadušiš nas!“ kriče te v strahu in kličejo morje, da bi jim pomoglo v sili.

A morje je daleč in ne čuje svojih otročičev. Dolgo ga že ni bilo na izpregled. Tam zunaj je, daleč na obzorju, kjer blesti v srebrni črti in se pomenkuje z mladimi slaniciami, ki tudi zbirajo grezovino.

Pomrjejo stare slanice in gnojijo novo zemljo kot nekdanj haluga.

Ovsič se pa bohotno razrašča po širni planjavi. Med njim vzcvete tisoč pisanih cvetk, ki so se naselile v novem svetu. Z naglušnim vriščem se podijo po zraku beli galebi. Nove trave poganjajo iz tal in izpodrivajo ovsič, ki se umika, dokler more. Morje venomer naplavlja novih snovi in nove hrane.

„Tu poizkusim napraviti pašnik,“ pomisli kmet.

„Ne pozabi, da sem jaz ustvarilo planjavo,“ buči morje na obzorju. „Kdor ti poreče, da samo podiram, mu pokaži zeleno ravan in mu povej, da sem ti jo podarilo jaz!“

„Rad ti ustrezem, samo bojim se, da mi kdaj zopet ne vzameš, kar si mi dalo. Često se izpozabiš v jezi. Zagradil bom torej novi svet z jezom.“

„Tako je prav! Jez me bo spominjal, da je ondi moja zemlja. Sicer ti pa nič ne hasni jez, če se razgnevim.“

In kmet nametuje okope in stavi jezove s trdnimi zatvornicami. Vse navzkriž koplje jarke in seje travo. Ravnina je čezdalje rodovitnejša. V visoki travi se že pasejo lepo lisaste krave.

Nekega dne izkoplje kmet železno, lepo izrezljano in vso zarjavelo vetrnico. „Bog vedi, kje si se sukala v vetru in kdaj te je prinesel val. Gosposko obliko imaš in si bila gotovo tudi pozlačena. Ali si krasila gradič? Kdo ve!“

Pa vrže vetrnico na nasip in jo pozabil.

*

Leto tone za letom v večnost, in rodovi prihajajo drug za drugim. Zelena planjava na morski obali je že popolnoma podobna sosednim pokrajinam. Rodovitna in bogata. Tupatam se dvigajo iz nje ponosni domovi na varnih okopih, in polna je lepe živine.

Naokolo jo oklepajo trdni jezovi z zatvornicami, tam zunaj pa še vedno prihaja in odhaja morje, in valčki objemajo slanice, ki zbirajo grozovino, prav kakor pred stoletji.

Jesen je. Na vrtu pred hišo se oglasi nekega dne konopljenka, ki potuje na jug. Na bezgovino sede in ogleduje lepo okolico. „Krasen svet je tu. Ko bi bilo več drevja, bi prišla drugo leto sem letovat.“

„Najlepša pokrajina sem pod božjim solncem,“ se oglasi ravan. „Vzredilo me je morje, in znamenitejša sem kot vse dežele širom sveta. Kmet mi pravi mužava.“

„Praviš, da te je naredilo morje?“ se zavzame konopljenka. „Mislila sem, da morje samo podira. Povej, kako je to bilo, radovedna sem in odpotujem šele ponoči.“

Mužava pripoveduje svojo povest.

„Tudi jaz vem povest o morju,“ pravi konopljenka, ko je končala mužava. „Daleč onstran morja je bila pokrajina, lepa kot ti, a vsa drugačna. Tam je rasla iz morja skala. Mogočna je bila in vsa nedolžnobela. Vrhu

skaline je bila ravnina, na debelo pokrita z rodovitno zemljo. Polna je bila zlatega klasja in pisanih cvetk. Na polju so prepevali delavci, in iz bukovega gozda jim je odpeval krilati zbor. Prav na skalnem rtiču si je postavil bogatin bel gradič, ki je zrl z okni dol na morje in tja preko poljane. Visoko so se vzpenjali v zrak vitki stolpiči s pozlačenimi vetrnicami.

„Rada bi videla ono pokrajino.“

„Oj, ni je več! Pogubilo jo je morje.“

„Lažeš! Morje je sicer često razburjeno in preskoči zdajzdat celozvezove, pa takoj odteče skozi zatvornice.“

„Ne, ne lažem! Zložno je dolblo in lizalo in izpodkopavalo belo skalo, da je bila vsa polna brazd in razpok. — Neke noči se je razbesnelo morje z vso silo zagnalo v skalo, da se je podrla z gradičem in z ravnino vred v valovje. Nihče ni čul smrtnega vzklika ljudi in živali, le vihar jim je tulil nagrobnico.“

„Ne verjamem, kar pripoveduješ. Ne morem verjeti! Kdo si je izmislil to strašno povest?“

„Moji pradedje so gnezdili v grmovju pod gradom in so propadli z njim v oni noči. Rešila se je edino le moja davna prababica, ki je povedala zgodbo svojim otrokom. Tako je živela povest iz rodu v rod do današnjega dne.“

Kopnopljenka zleti na jez in zazre staro, zarjavelo vetrnico, ki jo je bil tja vrgel kmet. Zvedavo jo ogleduje in pomisli. „Čuj me, zelena mužava, ki te je naredilo morje! Tu leži vetrnica gosposkih oblik. Daj, vprašaj svoje morje, kje jo je ugrabilo. Morebiti je bila kdaj na grajskem stolpu.“

Mužava molči in posluša morje, ki se jezno zaganja v jezove.

„Glej, kako je prijazno to morje,“ pripomni porogljivo konopljenka.

„Morje!“ zakliče mužava.

„Pusti me!“ zašumi morje. „Danes sem divje in ne vem, kaj počnem.“

„Cenim te, morje, ker si me vzredilo, a tu sedi ptiček pa trdi, da si hudobno, in da si krivo velike nesreče.“

„Samosvoje sem in storim, kar hočem. Pošlji mi ptička, da ga utopim!“

„Čuješ li?“ zakliče konopljenka.

„Ali si res pred mnogimi leti podrla belo skalo z gradičem in vso okolico, da so poginili ljudje in živali?“ pozveduje mužava.

„Menda že! Kaj mi je do starih pripovedk. Samosvoje sem in storim, kar hočem!“

„Tu na jezu leži stara vetrnica. Morda je bila na onem gradiču!“

„Ne izprašuj takih budalosti! Moja si, in vse, kar imaš, sem ti podarilo jaz. Daj mi miru in čuvaj se!“

Mrak lega na zemljo, v visoki travi prežvekuje živina, in na pragu stoji kmet pa gleda po obzorju. „Nebo grozi z nevihto, in morje je nemirno; kdo ve, kaj prinese noč?“

„Tu ostanem do jutra,“ pomisli konopljenka. „Pomeniva se še kaj z mužavo. Gotovo ji ne da spati moja povest.“

Kmet je z družino zaspal, in konopljenka dremlje v bergovini. Po nebu se podijo grozeči oblaki, in besno divja morje, da brizgajo pene preko jezov.

Mužava se predrami iz misli. „Oj, ti morje!“ zakliče, „oj, ti hudobno morje!“

„Ali se ti blede?“ se razljuti morje. „Se li upaš pretekati z menoj, ki sem te ustvarilo?“

„Ti hudoba! Tat, lažnik, hinavec! Niti betvice mi nisi dalo iz svojega. Vse je bilo ukradeno. Z ukradenim blagom si izkazovalo dobre. Poznam te in te zaničujem!“

„Ali si ob pamet?“ srdito rohni morje in se silno zažene, da zablesti penast greben vrhu jezov. „Postavilo in pokopalo sem skalo, naredilo sem tebe, pa te tudi pokopljem, če mi je všeč. Samosvoje sem in storim, kar hočem!“

„Tat, lažnik, hinavec!“

„Pogini, nehvaležno dete!“ zahruje morje in pri tej priči predere jezove, se zavali preko zelene planjave in v hipu uniči vse, kar se mu stavi na pot. Na pašniku utone živina in v postelji kmet z družino.

Uro pozneje ni vsenaokrog živega bitja. Visoko stoji voda nad mužavo in le tupatam moli zvonikova streha iz valov.

Na vrtu pred kmetovo hišo se maja v razburkani vodi drog, ki ga še ni podrl naval. Vrhu droga sedi preplašena konopljenka, a vsa je zmedena in niti ne ve, da bi lahko odletela. „Oj, ti hudobno morje!“ vpije v strahu.

Morje pa zdajci prevrže razmajani drog in pokoplje konopljenko v valovih.

Mrak.

*Ali ste videli,
kakšen je mrak?
Hodi okolo —
lahek korak.*

*S suknjico črno
solnce zagrne,
z bakljo nevidno
zvezde utrne.*

*Sestra mu nočka je,
hodi za njim . . .
Srečno, zaspanček,
spanje želim!*

Radoslav B.

F. PALNÁK:

Štorklja.

(Konec.)

rije ledeni možje Pankracij, Servacij in Bonifacij so že minili, a niso bili čisto nič ledeni, ampak vroči, da je bilo kaj. Komaj pa so minili, je začel pihati tam od Goric sem nekam čuden veter, in lepega toplega dne popoldne se prikadijo temni oblaki in nedolgo, pa je bilo prepreženo z njimi vse nebo. Votlo se je oglasal oddaleč grom, in bliski so švigali vedno pogosteje. Ptiči so umolknili, živali v hlevu so se stiskale in gledale plašno. Zgoraj na strehi, na kolesu ni stal nobeden od starih dveh, nič ni bilo klepetanja — tiho sta ždela ob strani in stiskala nekoliko razprto perut nad mladiče.

Vse je pričakovalo nekaj hudega.

Zdajci se vzdigne vihar, da je majal dedek z glavo, ko je gledal skozi okno in videl, kakšno počne z drevjem, in trdil, da je star, pa takšnega še ne. Ženske in otroci so jokali, možje pa zrlji s strahom ven, kdaj se usuje kaj hudega, ledenega izpod neba. Vedno hujši in hujši je bila vihra. — Tresk! Stara votla hruška za plotom je ležala na tleh, in žalostno so pripogibala druga drevesa svoje vrhove skoro do tal, ko so videla, kako je padla starina. Tresk — tresk — pa je začelo po nebu, in strela za strela je švigala od neba na zemljo . . .

„Kolo, kolo!“ zakriči zdajci Jožek. Nehote se ozro vsi na streho nad skednjem in vidijo, kako strahovito se maje kolo. Vidijo, kako se držita stara krčevito na vrhu in pokrivata z razpeto perutjo mladiče; vidijo, kako klepečeta v strahu s kljunoma in kako tožno zvijata vratove. Tresk — in kakor bi pretrgal ta blisk oblak, se ulije izpod neba, kakor bi nanagloma preobrnil škaf. A vsem v sobi je, kot bi pregnal ta dež hudega sovražnika; lažje jim je bilo pri srcu, ker čutili so, da toče, ki so se je bali, ne bo; dež je prišel na njeno mesto. O, brez kvara ne bo, tudi vihar še tuli; strela je morebiti razklala v gozdu najlepši hrast, najvišjo smreko, a — toče ne bo! Dolgo je lilo, voda je tekla v potokih po dvorišču in po cesti, a tam zadaj se je že začelo svetiti, že so bliski redkejši, že grom slabši, in ne preteče še ura, in že se smeje solnce na mokro in izprano zemljo.

Ampak kolo! Postrani se je držalo še z zadnjimi močmi na železni osi, ki je molela iz slemena, in trebalo je samo še enega viharnega sunka, pa bi zletelo s strehe z vsemi svojimi prebivalci.

„Jutri po drugi maši ga greva popraviti,“ je dejal stari hlapec Janez, in pri tem je ostalo. Jožek pa je videl še ta dan, da sta letala stara dva jako hitro drug za drugim od gnezda in prinašala obilen plen kot v tolažbo za prebiti strah. In tudi sama sta si menda pošteno napolnila želodec, ker sta precej časa stala ob gnezdu s sključenim vratom na eni nogi ter prebavljala. Solnce je poljubljalo z zadnjimi žarki ta dan zemljo, ko sta se spravljala zopet veselo in močno klepetaje k počitku.

V.

Stari hlapec Janez je imel pravico, da je hodil ob nedeljah k drugi maši. Jožek pa je šel s teto že k prvi in zato je bil čas dolg, dolg, prej ko je prišel Janez hlapec domov. No, prišel je — a ni bil takoj zadovoljen splezati na streho; začutil je z nosom, da je zelje za obed že kuhano in da ni samo. Torej po obedu!

In tedaj sta se spravila. Mlajši hlapec je pomagal Janezu prisloniti lestvo tako, da je ležala kar na strehi pa se dotikala tal. Počasi je lezel hlapec Janev, se oprijemal z desnico, z levico pa je nesel Joška. Grdo je gledal štrk, stoječ na eni nogi, nezaupno se je oziral na prišleca in se oprezno umikal. Samo eden je bil doma. In v gnezdu na pol visečem kolesu? Kakor kure veliki trije ptički so čepeli na tleh, porasli z mladim belim perjem, perutnice pa so jim že bile obrobljene črno, črni so bili tudi goli kolobarji pri malih očkih. Kljuni so bili dolgi in rdeči, rdeči so bili tudi goli kraki, na katerih so malčki poizkušali vstati. Tam za mahom pa so še bile lupine jajc, ki so iz njih izlezli ti mladiči, bele so bile pravkakor pri domačih kurah

Začudeno je gledal Jožek te goste na kolesu, a ni bilo dosti časa za to opazovanje. Stari se je že bližal, da bi pograbil mlade in jih odnesel v varnejše zavetje. In ko hlapec Janez to opazi, hitro prime kolo, ga naravna nazaj na os in leze zopet varno in počasi s svojim bremenom na zemljo.

Še lestva se je vzdignila, kot črn preteč velikan se je zazibala pred kolesom, da so se zdrznili vsi štrki, pa se je počasi spustila dol na zemljo. Videla sta stara, ki sta že bila oba na strehi, da ni nevarnosti in sta spoznala, da so njima in njuni družinici dobri ljudje le naravnali in popravili gnezdo, pa sta začela klepetati na vso moč svojo zahvalo, in vsi trije mladiči so krepko pomagali pri tem izražanju hvaležnosti.

VI.

Seno je bilo že pokošeno in spravljeno, žito je že nagibalo svoje klase, vsepovsod se je kazala priroda v bujnosti dozorevanja. Ob večerih so se lovile in si svetile kresnice. Dolgi so bili dnevi, kakor morejo biti dolgi le o kresu. In tedaj zapazi Jožek nekaj novega pri prebivalcih na kolesu. Dozdaj je bilo dolgo vse po starem: stari in mladi so klepetali, stara sta nosila še vedno hrane, le zdajpazdaj so se dvigali mladiči, stopali na dolge krake in veliki kakor so že bili — so razpenjali peruti in stoje prhutali. Bili so že popolni štrki: stali so na eni nogi, klepetali in klepetali ter bili požrešni — le letali še niso.

In zgodilo se je, da zapazi Jožek nekaj novega na njih. Bilo je lepega toplega dne koncem junija proti večeru, ko sta stala stara ob gnezdu vsak na eni nogi in glasno pravila nekaj mladičem — in prav tako glasno so jim ti odgovarjali, da ni bilo klepetanja ne kraja ne konca. Zdajci pa se vzdigne eden starejših in se spusti počasi v zrak. Tiho ga gledajo ostali. Enkrat, dvakrat obleti gnezdo in obstoji. Tedaj pa se dvigne eden mladih, za njim drugi, pa še tretji — in oblete prvič svojo domačijo. Vzdigneta se

tudi oba stara in pomagata tako, da krožita čisto blizu svojih mladičev. A ni trpelo dolgo to letanje — niso še utrjene mišice velikih, v razpetju dve-metrskih perutnic; niso še vajene dolge noge služiti za krmilo v zraku. Kmalu se spravijo nazaj v gnezdo, in pozno v večer je trpelo glasno klepetanje srečne družine . . .

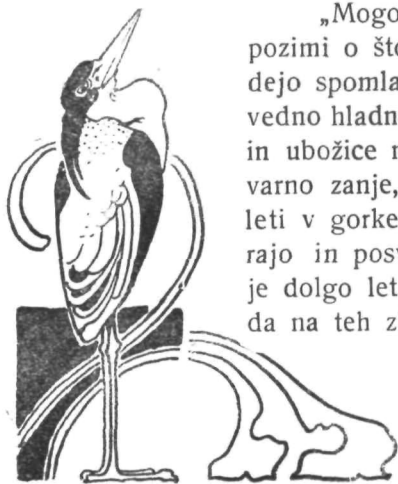
VII.

Odzdaj pa ni videl Jožek svojih ljubih štokelj drugače kot zjutraj, ko so zletele na senožeti in na dravsko peščeno in močvirnato obrežje, kjer so si iskali glist, hroščev, kobilic, žab, rib, kač, miši in sploh vseh živali, ki so jih mogli obvladati. Šel je nekoč dol na obrežje s hlapcem Janezom in našla sta tudi pobitih krastač, in hlapec Janez je pravil, da so jih pobile štoklje, pa da jih ne žro. — Ko je začelo pripekati solnce, pa so se vračale, stale po strehi na eni nogi in prebavljale s sključenim vratom. Popoldne so odletavale zopet ter prihajale proti večeru nazaj, kjer so se spravljale z glasnim klepetanjem k počitku.

Še nekaj je opazil čez čas Jožek, ki je imel pazno oko na štrke.

Po svetem Jakobu je bilo, ko se je že začela vročina pasjih dni, in tedaj so se začele shajati vse štoklje odblizu in oddaleč. Vedno več jih je bilo, in glasni so bili ti zbori.

Jožek je vprašal svojega svetovalca starega hlapca Janeza, ki je tako poznal štoklje in njih življenje ter navade, kaj to pomeni. In pravil je hlapec Janez :

„Mogoče se spominjaš, da sem ti pripovedoval pozimi o štokljah, ki so daleč tam prek morja in pridejo spomladi k nam. Vidiš, zdaj mine poletje, pridejo vedno hladnejši dnevi, živali, ki jih žro, bo vedno manj, in ubožice ne bi imele nobene hrane. Ker pa je nevarno zanje, če bi šla vsaka posebe, se pa zbero in jih leti v gorke kraje čez morje veliko skupaj. Zdaj se zbirajo in posvetujejo, kako bodo potovale. Moj oče, ki je dolgo let gledal take zборе štokelj, mi je pravil, da na teh zborih pred odhodom pobijejo vse slabiče, ki bi ne mogli leteti dolgo pot. Pa jaz ne vem ničesar o tem.“

Tako je pravil stari hlapec Janez, in uresničile so se njegove besede: nekega dne se vzdigne ves zbor in odleti proti jugu. Glasno klepetanje je bilo pozdrav in zahvala gostoljubnim ljudem in prošnja, naj jim prepuste še tudi drugo leto kolesa . . .

Kakor jih je sprejemal, tako se je poslavljal od njih Jožek: stal je na dvorišču bosonog, levo roko v hlačnem žepu, desne kazalec pa v ustih, ki jih je pozabil zapreti . . . In rosne so mu bile temne oči . . .

Stricu Karlu.

*Striček naš premili ti,
vse si nas zapustil ti.
Vse cvetice žalostno,
glej, cvetove klanjajo
na grobu črnem
po tebi umrlem.
In tako govore
cvetice te zlaté:
Oj, v miru spavaj,
z angelci se poigravaj!
Oj, striček ljubi ti,
saj vidimo nekoč se vsi
v zlatem tam rajju,
v večnosti sijaju!*

Mira Majdičeva

To pesemco je napisala učenka Mira Majdičeva v spomin svojemu stricu Karlu Kotniku, ki je umrl dne 28. februarja 1910 v Verdu pri Vrhniki in zapustil okrog 500.000 K Družbi sv. Cirila in Metoda.

Uspavanka.

*Spavaj mi, dete —
aja — tu — tu —
sladek je spanec,
spanec miru.*

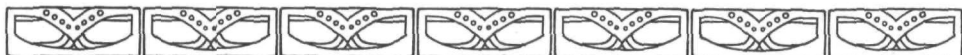
*Angel priplava
mehko, lahnó,
zibko ti ziblje,
poje tako:*

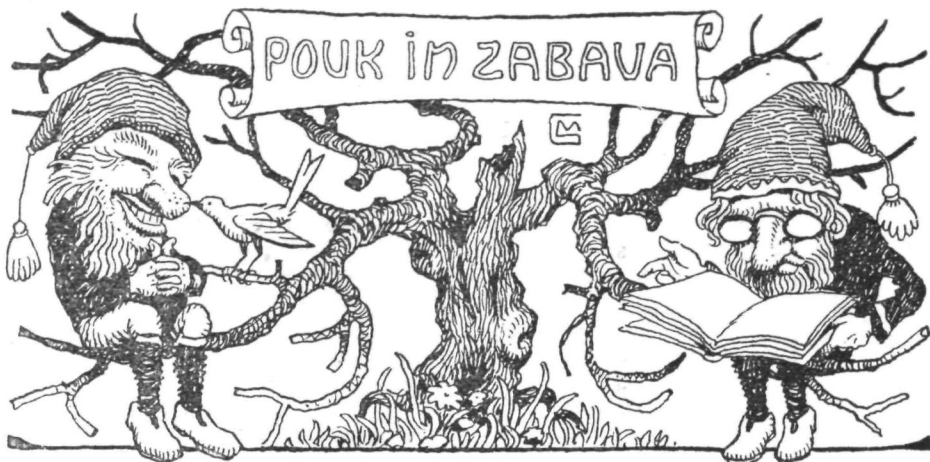
*„Spavaj mi, Elzi,
spavaj nocoj!
Skrben, čuječen
angel je tvoj.*

*Tiho kraj zibke
tvoje stoji,
lestvico zlato
tebi gradi.
K zvezdam jo drobnim
skrbno pripne,
z zlatimi kolci
si jo podpre.
Kakor škrjanček
lahno, lepó
stopiš po lestvi
v sinje nebo.
Zvezdo utrgaš
krasno z nebes,*

*v zibko prineseš
s sabo jo res.
Zibala boš jo
v roki ves dan —
k zvezdi pa pride
spanček zaspan.
Tebi smehljalo
bo se oko,
lepo boš pela,
pela tako:
Zvezdica moja,
sladko le spi,
zvezdica zlata —
aja — ti — ti...“*

Jos. Vandot.

Zastavica v podobah.

Priobčil F. Zagorc.

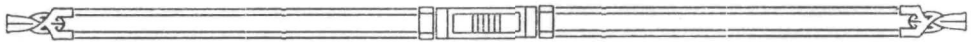
Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev demanta iz zemljepisa v drugi številki.

Prav so ga rešili: Radovan Jošt, dijak, Darinka in Marica Jošt, učenki v Ljubljani; Kristinka Ugovšek, učenka III razr. v Ksaverju v Sav. Dolini; Janez Veronik, učenec v Reki na Štajerskem; Štanko Rošker, učenec II. razreda v Loki pri Žusmu; Milena Žun, učenka na Dunaju; Vida Schweiger, učenka V razreda v Črnomlju.

Na milijone zmrznenih ptičev.

Od bregov Črnega morja poročajo, da leži ondi na milijone zmrznenih ptičev, ki so jih pomorili zadnji snežni viharji.

Kuga na Kitajskem.

Zdravniki poslaništev v Pekingu izjavljajo, da take kuge, kakršna razsaja sedaj po Kitajskem, že dolgo časa ni bilo. Vsak s učaj je smrtonosen, ker ni proti kugi nobenega zdravila.

Enajst dni živa pokopana.

V mestu Venesville na Francoskem je zaslula zemlja pred dnevi dva delavca, ki sta bila komaj po 11 dnevih izkopana. Oba sta še živa, ker sta imela precej živeža s sabo. Koliko pač prebije človek!

Izrek.

Kdor hoče, ta more; zakaj volja je največja moč.

Starost raznih živali in rastlin.

Muha enodnevnicca živi 24 ur, hrošč 6 tednov, metulj 2 meseca, bolha 3 mesece, navadna muha 3 do 4 mesece, mravlja, čvrček in bučela po 1 leto, zajec 6 do 7 let, prav tako tudi ovca. — Slavec živi 12 let, volk 12 do 15 let, kanarček 15 do 20 let, pes 15 do 25 let, govedo 25 let, jelen 35 do 40 let, lev in medved po 30 let, krokodil 80 let, slon, želva, papagaj in ščuka 200 let. — Grm brljina traja 200 let, hrast 300 do 350 let, lipa 500 do 1000 let, akacija 400 let, jelka 700 do 1200 let, razne palme 3000 do 5000 let.

Koliko je židov na svetu?

Na vsem svetu je 11,817.783 židov. Od teh odpade: na Evropo 8,942.266, na Ameriko

1,889.409, na Azijo 522.635, na Afriko 341.867, na oceanske otoke 17.016. Evropski židje so razdeljeni po posameznih državah tako-le: v Rusiji 5,110 548, v Avstriji 1,224.889, na Ogrskem s Hrvaško 851.378, v Nemčiji 607.862, v evropski Turčiji 282 270, v Rumuniji 266.652, na Angleškem 238.275, na Holandskem 105 988, na Francoskem 100.000 (samo v Parizu 70 000), v Švici 12.165. Mesto Novi Jork šteje največ židov: 1,062.000; Budimpešta šteje 186.017, Dunaj pa 146.926 židov.

Čehi na Dunaju.

Pri zadnjem ljudskem štetju so našteali na Dunaju 331.937 Čehov.

Tobak in denar.

Leta 1910. so pokadili na Ogrskem tobaka za 151,745.654 kron, leta 1909. pa za 123,045.280 kron.

Kuga in lakota.

Iz Kitajske prihajajo grozna poročila o kugi, ki se ji je sedaj pridružila tudi lakota, zlasti v osrednjih kitajskih provincijah. K vsem tem so se pridružile tudi velikanske poplave v srednji in južni Kitajski, zaradi česar je tri milijone ljudi izročeni lakoti. Ljudje se žive s koreninicami, drevsnimi skorjami in travo. Na stotine umira ljudi. Grozni prizori se nudijo očem. Otroci prosjačijo kruha, a starši, ki sami umirajo, prodajajo svoje otroke za nekoliko hrane. V severni Mandžuriji se kuga vedno bolj širi. Kitajske oblasti izkušajo kolikor mogoče žrtve kuge prikriti. Vkljub temu, da vlada v Mandžuriji grozen mráz — 30 stopinj pod ničlo — vendar ni opazati, da bi kuga pojenjavala. — Grozno se širi kuga v Indiji, kjer je v večih pokrajinah umrlo na nji do 20.000 ljudi.

Preljubi mi g. Doropoljski!

Nikar se ne jezite name, ako bi Vam postal nadležen. Vaš odgovor sem čital. Bil sem ga jako vesel. Lepa hvala zanj! Tukaj Vas pa prav lepo prosim, ako bi hoteli natisniti v „Zvončku“ ta poziv, ki ga pišem svojim slovenskim tovarišem in tovarišicam!

Preljubi moji slovenski tovariši in tovarišice!

Zima je. Kaj ne, ljubi moji prijatelji, Vi se zime kakor jaz jako veselite. Zakaj pa? Zato, ker Vam prinaša v kepanju, delu sneženega moža in drsanju obilo zabave. Zima je tedaj resnično vesel otroški čas. A nekdo se ne veseli zime. To so usmiljenja vredni siromaki. S strahom opazujejo bele, nagajivo po zraku plešoče mušice. Pričel se je čas njihovega trpljenja. Pa so še večji siromaki na tem božjem svetu. To so pa naše bosonoge dobrotnice — ptičice. Ljubi tovariši in tovarišice! O teh sem se namenil, da Vam pišem. Poleti so Vam z uničevanjem mrčesa veliko koristile. Sedaj pa je prišel čas, da jim povrnete. S poletjem je odšel tudi pticam potrební živež. Napravite jim takozvane krmilnice. Potresajte jim vsak dan žita, ne pa krušnih drobtin, ker zmrznejo, potem pticam škodujejo. Ne smete jih pa loviti v zanjke, kakor delajo nekateri zlobneži. Tudi v gorko sobo jih ne smete dejati, ker potem poginejo. Najboljše je, ako jih kar odzunaj pustite ter jih krmite. Spomladi tudi ne smete iztikati za gnezdi ter jih po nečloveško razdirati in pobijati jajčec. Napravljajte jim rajši valilnice. Tako pomorete ptičicam in obenem sami sebi veliko koristite. Ljubi tovariši in tovarišice, ravnajte se po teh in naukih svojih dobrih učiteljev, kakor se ravna Vaš oddaljeni slovenski tovariš!

Srčno Vas kakor tudi g. Doropoljskega pozdravlja Vaš dobroželeči prijatelj

Jožef Weisenen,

učenec dvorazredne ljudske šole v Predvdvoru pri Kranju.

Odgevor:

Ljubi Jožef!

Tvoje pismo prihaja za zimo nekoliko prepozno, pa je za pomlad toliko umestnejše. Zato ga tudi priobčujem, ker sem prepričan, da se bodo Tvoji tovariši in Tvoje tovarišice ravnali po lepih Tvojih naukih.

*

Dragi gospod Doropoljski!

Zvedeli smo, da nas zapusti gospod učitelj. Preselil se bo v Spodnjo Šiško. Srečni bodo tisti otroci, ki dobe našega gospoda učitelja. V Šiški ima šola šest razredov. Šiška ni daleč od Ljubljane. Jaz rada berem iz „Zvončka“. Stara sem dvanajst let. Ob petkih beremo iz „Zvončka“. Hodim v šolo v drugi razred v višjo skupino. Imam še dve sestri. Jaz sem prav hudo žalostna, ker nas zapusti gospod učitelj. Kateri otroci so se radi učili, so se naučili veliko dobrega in koristnega. Nekateri ljudje so zaničevali gospoda učitelja.

Presrčno Vas pozdravlja

Helena Dremeljeva

v Rudniku.

Odgevor:

Ljuba Helena!

Hudo si žalostna, ker odhaja gospod učitelj stran. Pisem z enako izjavo sem dobil iz Rudnika vse polno. To je dokaz, kako je bil gospod učitelj med šolsko mladino priljubljen. A vendar so ga nekateri, kakor praviš, zaničevali. Je že tako v človeškem življenju. Saj so zaničevali celo Kristusa, ki je bil dobrotnik vsemu človeštvu.

*

Cenjeni gospod Doropoljski!

Večkrat čitam „Zvonček“. Najbolj mi ugaja Vaš kotiček. Vestno ga prebiram. Kako lepo se pogovarjate z mladino. Zato si tudi medve s sestrico dovoljujeva oglasiti se v Vašem kotičku. Ime mi je Valerija, moji mlajši sestrici pa Milena.

Obe obiskujeva šolo sv. Jakoba v Ljubljani. Jaz hodim v 6. razred, Milena pa v 4. razred. Imava veselje do šole, zato sva razveselili starše z dobrimi naznanili.

Vljudno Vas pozdravljava ter se obenem priporočava za odgovor.

Valerija in Milena Reich
v Ljubljani.

Odgovor:

Ljubi Valerija in Milena!

Najlepši dokaz, da imata veselje do šole, sta dobri naznanili, ki sta z njima razveselili starše. Drugače pač tudi ne moreta povrniti staršem njih skrbi. Pa saj tudi vem, da nič drugega ne zahtevajo. Ostanita taki tudi vbo-
doče!

*

Ljubi gospod Doropoljski!

Dolgo časa Vam nisem pisal. Zob me nič več ne boli, morda je bil kriv sladkorček, saj sedaj ga nič več ne ližem. Zdaj Vam hočem kaj veselega pisati. Mamico sem naprosil denarja, da bi kupil pastirčke in ovce za jaslice. Mamica je dala denar.

Potem sem prosil ateta, da bi utrdil desko v kot. Popoldne sva šla s sestro Danico v log nabirat mahu. Prinesla sva ga. Drugo jutro pa sva že delala jaslice. Ko so bile že narejene, pa sva na Sv. večer, ko je tihi mrak legel na zemljo, prižgala svečke. To je bilo veselje. Radoveden sem, če imate tudi Vi jaslice.

Želim Vam srečno novo leto!

Lepo Vas pozdravlja Vaš vdani

Stanko Skulj,

učenec III. b razreda v Ljubljani.

Odgovor:

Ljubi Stanko!

Veš, nimam nobenega takega dečka, da bi mi napravil jaslice. Sam pa tudi ne utegnem, ker imam drugega dela dovolj. Če bi bila bliže skupaj, pa bi povabil Tebe, da mi jih napraviš.

*

Čestiti g. Doropoljski!

To je moje prvo pismo. Vem, da radi čitate taka pismca. Ker je moje prvo pismce, ne vem, kaj bi pisala. Mene jako veseli šola. Enako moja bratca in sestri.

Gospoda učitelja imam jako rada.

Večkrat čitam „Zvonček“, ki ga dobim pri gospodu učitelju 4. razreda. Ime mu je g. Pahor. Drugič Vam opišem kaj lepega, ne pa takih čenčarij. Tukaj je 5 razredna ljudska šola. Imamo tri učitelje in tri učiteljice. Tako, za sedaj končam!

Sprejmite to pismce od Vaše

Zorke Brazove,
učenke 5. razreda v Sežani.

Odgovor:

Ljuba Zorka!

Čenčarije! Zakaj pa? Saj si vse lepo povedala. Toda prihodnjič bo še lepše, kakor obljubljaš sama. Zato pa počakajmo!

*

Čestiti gospod Doropoljski!

Ker sem slišala, da radi prebirate otroška pismca, želim Vam tudi jaz kaj pisati. Toda ker Vam pišem prvič, ne vem sama, kaj bi Vam napisala. Upam pa, da mi ne boste zamerili. Jaz kaj rada berem „Zvonček“. Prav rada bi videla, da bi tudi meni kaj napisali v svoj kotiček, kako besedo v odgovor. „Zvonček“ namreč dobivam od gospoda učitelja 4. razreda. Prihodnjič Vam hočem več napisati.

Srčno Vas pozdravlja

Zorka Amfova,
učenka 5. razreda v Sežani.

Odgovor:

Ljuba Zorka!

Kaj bi Ti zameril! Zato pa je moj kotiček, da se zatekajo vanj vsi, ki si žele razgovora z menoj. Prostora je v njem tudi zate, in le veseli me, da si se oglasila.

*

Velebenjeni gospod Doropoljski!

Prvočrat Vam pišem. Vesela sem bila 1. „Zvončka“ 1911. Hočem Vam nekaj tudi poročati o božičnem večeru. 25. t. m. imam god in 22. tudi tega meseca imam pa rojstni dan. Vesela bom vsega, kar bom dobila. Za Božič in za Miklavža sem dobila jako lepe reči.

Hodim se skoro vsak dan sankat. Mislim, da bom tudi dobila drsalke, da se bom učila tudi drsati na Dravi.

Božični večer.

Že par dni poprej sem se veselila na ta lepi in slavni večer. Ta večer je bil hitro tukaj. Zmerna tihoča je bila po mestu. Vsak se je veselil na večer. Bilo je ura 6. Šli smo k večernicam. Večernice so bile gotove. Bila je ura pol 7. Šli smo domov in slekli zimske plašče, potem so se odprle duri. Pozvonilo je tudi. Vse smo vzele, kar smo dobile. In za pele smo tudi. In gotovo je bilo že vse.

S spoštovanjem Vaša

Tatjana Horvatova,
učenka 3. razreda v Ptujju.

Odgovor:

Ljuba Tatjana!

Povedala si nam, kako lepo in prijetno živiš. Sedaj nam pa še povej, kaj si dobila za god, ozroma če si dobila to, kar si si želela.

